

Prof. Jan Szczypka

Gdańsk, 30.08. 2023

Akademia Sztuk Pięknych

w Gdańsku

Wydział Rzeźby i Intermediów

Recenzja dorobku artystycznego oraz rozprawy doktorskiej mgr Tomasza Bieleckiego, sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie - sztuk plastycznych, w dyscyplinie artystycznej – sztuki piękne i konserwacja dzieł sztuki, wszczętym przez Radę Wydziału Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie.

Zleceniodawca recenzji: Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie (pismo z dnia 30.05.2023 r. oznaczone numerem WR-520-02/19). Do zlecenia dołączono wszystkie wymagane dokumenty, materiały i dokumentację (w wersji papierowej i elektronicznej), niezbędne do napisania recenzji dla mgr Tomasza Bieleckiego. *Formy (nie)doskonałe. Odlewnictwo metali w kreacji wypowiedzi artystycznej*

Pan Tomasz Bielecki jest absolwentem Liceum Plastycznego im. Piotra Michałowskiego w Rzeszowie. W latach 2006-2011 studiował na Wydziale Rzeźby ASP im. Jana Matejki w Krakowie. Studia magisterskie ukończył dyplomem z wyróżnieniem, w pracowni prof. Józefa Murzyna. W roku 2010 uzyskał także dyplom ukończenia Studium Pedagogicznego.

Już jako student osiągał sukcesy, biorąc udział w wystawach, sympozjach i plenerach, na których uzyskiwał nagrody i wyróżnienia.

W 2010 roku otrzymał Grand Prix podczas XX Międzynarodowego Pleneru Rzeźbiarsko-Malarskiego „Pole sztuk” w Rodowie, oraz wyróżnienie w kategorii *Dremel Art*, za pracę pt. *Portret*. Sukcesem okazał się również udział w Studenckim Biennale Małej Formy Rzeźbiarskiej im. prof. J. Kocyńskiego w Poznaniu, w roku 2011. Otrzymał tam III nagrodę za pracę pt. *Skorupa*, oraz Nagrodę Rektora Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu, za pracę pt. *Przekształcenie*.

DOŚWIADCZENIE PEDAGOGICZNE, DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA I WYSTAWIENNICZA

Pedagogiczno-artystyczna przygoda mgr Tomasza Bieleckiego z krakowską Akademią rozpoczęła się w roku 2012, od kiedy podjął pracę na stanowisku asystenta

w Pracowni Rysunku prof. Andrzeja Zwolaka, a następnie w Pracowni Małej Formy Rzeźbiarskiej i Medalierstwa.

W ramach tej pracowni, przez kilka lat pracował z prof. Krzysztofem Nitschem - niekwestionowanym autorytetem z dziedziny medalierstwa, małej formy rzeźbiarskiej i technik odlewniczych - podnosząc swoje zawodowe i pedagogiczne kwalifikacje. Odlewnicze pasje, Tomasz Bielecki rozwijał również poza granicami kraju. Dzieląc się swoim doświadczeniem i umiejętnościami, znacznie przyczynił się do zainicjowania cyklicznie odbywającego się Festiwalu Wysokich Temperatur w Bańskiej Bystrzycy na Słowacji.

Sprawdził się również doskonale w warsztatach odlewniczych, które przeprowadził w roku 2019 w Muzeum Przyrody i Techniki w Starachowicach, dla studentów Wydziału Rzeźby ASP w Krakowie.

Mgr Tomasz Bielecki wykazuje się bardzo dużą aktywnością i udziałem w licznych sympozjach, plenerach i warsztatach. Było ich łącznie 21, a odbyły się w Krakowie, Gdańsku, Starachowicach, Szklarskiej Porębie, Poznaniu, Warszawie, Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku, a także za granicą: w Słowacji i Finlandii. Poza wspomnianymi powyżej - związanymi z odlewniczą pasją sympozjami - odnajduję w dokumentacji również kilka plenerów rzeźby w kamieniu. Świadczy to o uniwersalności rzeźbiarza i umiejętności realizacji swoich koncepcji artystycznych w różnych materiałach.

Mgr Tomasz Bielecki ma w swoim dorobku 37 wystaw zbiorowych, zrealizowanych w liczących się w środowisku galeriach i instytucjach kultury, zlokalizowanych w wielu miastach Polski (Kraków, Myślenice, Limanowa, Żywiec, Miechów, Nakło, Wrocław, Kielce, Orońsko, Toruń, Sieradz, Częstochowa, Poznań, Gdańsk). Uczestniczył również w wystawach o znaczeniu międzynarodowym (Japonia, Niemcy, Republika Czeska, Litwa) Swoje prace prezentował na wystawie indywidualnej - Tomasz Bielecki „Rzeźba” - Galeria R, ASP Kraków - 2018 r.

Brał również udział w medalierskich i rzeźbiarskich konkursach, uzyskując nagrody i wyróżnienia. W 2014 roku wygrał konkurs na medal oraz tablicę z okazji 150-lecia nauczania archeologii w Polsce na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie i otrzymuje I nagrodę i realizację. Za wybitne osiągnięcia w pracy artystycznej i dydaktycznej otrzymał Nagrodę Rektora ASP w Krakowie w 2015 roku, a w roku 2020 wyróżnienie za pracę

pt. *Z ciemności do światłości*, zrealizowaną na wystawę pt. *O czasie i wieczności*, w ramach cyklicznego projektu - *Medalierskie rozmowy z Janem Pawłem II*.

TWÓRCZOŚĆ ARTYSTYCZNA

Udokumentowany dorobek artysty, dowodzi wysokich umiejętności kreatywno-technologicznych i swobodnego operowania wieloma materiałami, z których miejsce szczególne przypada metalom. Stanowią one główny trzon jego twórczości, wraz z szeroko pojętym zakresem ich różnorodnego kształtowania.

Na dorobek ten składają się: rzeźby, plakiety i medale. Swobodnie tworzy zarówno medalany jak i bity o zróżnicowanej tematyce, nie unikając portretów, które są zawsze sporym wyzwaniem i najwyższym sprawdzianem umiejętności rzeźbiarskich. Bielecki wprowadza w obszar medalu również techniki mieszane, w tym medal kuty. (*Wielka cisza* - żelazo, brąz, mosiądz z 2021 roku). To ciekawe eksperymenty formalne i materiałowe, których powierzchnia przypomina strukturę warstwowe techniki mokume gane, czy stal damasceńską. Niepowtarzalność uzyskanych efektów jest wynikiem zaawansowanej wiedzy, jaką niewątpliwie posiada. Poza wieloma innymi, ciekawymi realizacjami, w dorobku rzeźbiarza odnajduję szczególnie piękną w mojej opinii kolekcję plakierek. Składają się na nią: cykl *Góry* z 2017 roku, oraz cykle *Finlandia* i *Pejzaże* z 2018 roku. Odlane w aluminium i żeliwie, pod warstwą pięknych patyn, kryją niezwykle bogactwo struktur. Cechuje je rygorystyczne - typowe dla realizacji mennicznych - zminimalizowanie wysokości reliefu. Mimo tych ograniczeń - mistrzowskie opanowanie planów płaszczyzny pozwala artyście na osiągnięcie iluzji rozległych przestrzeni pejzażu.

ROZPRAWA DOKTORSKA

Rozprawa doktorska mgr Tomasza Bieleckiego - *Formy (nie)doskonałe. Odlewnictwo metali w kreacji wypowiedzi artystycznej* - została przygotowana pod opieką promotorską prof. dr hab. Andrzeja Zwolaka.

W pisemnej części rozprawy, autor zarysował nam ogólną historię odlewnictwa, od czasów najdawniejszych do współczesnych. Wykazał zasadnicze różnice między odlewnictwem przemysłowym, nastawionym na fizykochemiczne właściwości odlewu, a artystycznym, które skupia się nie tyle na parametrach technicznych, co na wartościach estetycznych.

Za przykład podaje rzeźbiarskie realizacje artystów współczesnych Damiena Hirsta, Jeffa Koonsa, Ai Weiweia i Tonnego Cragga. W rozdziale pierwszym, szczególnie interesujące w kontekście jego pracy artystycznej są dwa ostatnie podrozdziały, które opisują alternatywne działania artystów, traktujących odlewnictwo jako narzędzie kreacji i medium sztuki performatywnej.

W kolejnym rozdziale odnajdziemy inspiracje, rodzącą się ideę pracy rzeźbiarskiej, oraz jej szczegółowy opis. Tekst wzbogacony jest fotograficznym zapisem zrealizowanych form, jak również procesu ich powstania.

Zawartość części trzeciej pracy pisemnej dotyczy technologii i przypominać może doktoraty realizowane na Wydziale Odlewnictwa AGH. Zawiera szczegółowe opisy zastosowanych technologii i procesu badawczego. Bielecki przedstawia swoje doświadczenia z japońską techniką odlewu fukiwake (dual-cast), którą szczegółowo analizuje. Podsumowaniem badań nad techniką fukiwake jest jego cykl *Gesty*, składający się z czterech płaskorzeźb. Wykonuje również wiele prób odlewniczych, dotyczących stopów aluminium, w którym ostatecznie decyduje się zrealizować swoją pracę doktorską. Efekty swoich obserwacji zamieszcza w tabelach, analizuje i wyciąga wnioski. Rzadko się zdarza tak skrupulatnie przeprowadzony proces badawczy w doktoratach artystycznych. Materiał zgromadzony w części opisowej jest niezwykle istotny i mocno powiązany z pracą artystyczną. Jego zawartość oceniam pozytywnie.

Jak już wspomniałem wcześniej, twórczość mgr Tomasza Bieleckiego najpełniej rozwija się w materii metali. Trzeba zauważyć, że już wczesne jego realizacje dowodzą, że poza doskonałym opanowaniem warsztatu odlewniczego, dysponuje równie świetnym warsztatem kowalskim. Uważam, że Kandydat wniósł się na wyższy poziom opanowania materii metali, o czym świadczy jego dorobek artystyczny ze szczególnym uwzględnieniem cyklu prac, składających się na jego pracę doktorską.

Z takimi umiejętnościami mógłby kreować kolejne formy i utrwalać je w dowolnym metalu, technice i kolorze. Jednak rzeźbiarza pociąga nowa przygoda i gdy osiągnął już w sztuce odlewniczej wysoki poziom, wychodzi ze strefy komfortu i rusza dalej.

Wieloletnia praca w odlewni to setki zapamiętanych obrazów z procesów technologicznych, mających utrwalić w metalu, kruche - gipsowe i woskowe modele. To możliwość obserwacji nie tylko zaplanowanych kształtów, ale również tych przypadkowych, w jakie formuje się metal, przechodząc ze stanu płynnego w stały. Nadlewy, niedolewy, to często

świat inspirujących form, ukształtowanych według jakiejś wewnętrznej, molekularnej pamięci materii, pozwalającej jej powrócić do naturalnej postaci. To tak, jakby materia przeciwstawiała się woli człowieka i kształtom, w które przystroić ją chce ludzka fascynacja. Te naturalne uformowania zależą pewnie od wielu parametrów, a także od czegoś, czego nie jesteśmy w stanie do końca przewidzieć i zrozumieć, a co Mircea Eliade nazwałby być może alchemią. Ten świat form naturalnie ukształtowanych i proces, dzięki któremu powstały, bada i chce zrozumieć w rozprawie doktorskiej mgr Tomasz Bielecki.

W pracach odlanych w aluminium rzeźbiarz łączy dwa rodzaje form - geometryczną oraz tą ukształtowaną zgodnie z naturą metalu i przypominającą twory przyrody. Zgodnie z koncepcją, nawiązuje do Arystotelesowskiej idei koła, jako uniwersalnego symbolu doskonałości, ale trudno nie odnieść wrażenia, że jego prace kryją w sobie jakiś kosmiczny pierwiastek, potwierdzający znane od starożytności związki metali z planetami. Już Sumerowie w odległych czasach nazywali żelazo „niebiańskim metalem”. Podobnych nazw używali Majowie, Inkowie a także Eskimosi. Metale i ich naturalne kolory kojarzone były z planetami także przez filozofów i astrologów grecko-rzymskich.

Na dzieło doktorskie pt. *Formy (nie)doskonałe* mgr Tomasza Bieleckiego, składają się trzy kompozycje odlane w aluminium. To dyski o średnicy 80 cm i głębokości od 33 do 36 cm, eksponowane na stalowych ramach o wymiarach 230 cm x 106 cm x 45 cm. Stopień wypełnienia kolistych obręczy jest zróżnicowany i został wcześniej zaplanowany.

Wysokie umiejętności technologiczne, nabyta wiedza w procesie badawczym, oraz precyzja wykonania, pozwoliły rzeźbiarzowi osiągnąć bardzo interesujące efekty rzeźbiarskie i struktury wizualne na powierzchni odlewów. Płaszczyzny reliefów rozbudowują się w ciekawy - do każdej formy inaczej zaprojektowany układ wlewowy, będący jednocześnie integralną częścią zarówno konstrukcyjną, jak i formalną każdego z obiektów.

Formy zostały wykonane w taki sposób, że rzeźbiarz nie odciął z nich ani grama metalu do powtórnego przetopienia. Zarówno płaska, wewnętrzna strona lanych struktur, jak i zewnętrzna, stanowią ciekawe rozwiązania i tworzą integralne dzieło, oparte na maksymalnych kontrastach. W tych realizacjach, artysta doskonale łączy płaski relief z trójwymiarową kompozycją. Ażury płaszczyzn pozwalają na oglądanie pracy niemal równocześnie z kilku stron. Mimo odlewów w metalu, obiekty sprawiają wrażenie bardzo delikatnych i efemerycznych struktur. Lewitujące w przestrzeni, „alumiowe dyski,”

wydobyte z czerni tła galerii punktowym światłem, zakomponowane są w ciekawy, geometryczny układ trójkąta.

Na podobnej zasadzie - tyle że tym razem w oparciu o formę stożka, artysta zbudował pięć kompozycji zatytułowanych *Synonimy*. Stanowią one rodzaj aneksu do trzech głównych form, chociaż powstały wcześniej. Są wynikiem procesu badawczego i poligonem wielu doświadczeń artysty z temperaturą lanego metalu, światłem wnęki odlewniczej, oraz rozmieszczeniem układów wlewowych. Wszystkie powstały w oparciu o identyczny zestaw modelowy, ale każda z nich ma swój autonomiczny, niepowtarzalny kształt.

W swoich realizacjach mgr Tomasz Bielecki udowodnił, że będąc kreatywnym i dysponując fantastycznym warszatem i wiedzą, można przewidzieć kształt i niejako zaprogramować formę rzeźbiarską, wyznaczając jej zarys i ustalając parametry odlewu. Resztę można pozostawić prawom grawitacji. Swoimi eksperymentami wpisuje się w działania artystów, którzy poszukują możliwości kształtowania materii przy użyciu praw fizyki i sił natury. To nowatorski sposób budowania formy w połączeniu z procesem odlewu. Bielecki traktuje technologię jako zintegrowany z poziomem konceptualnym i estetycznym system, w którym proces technologiczny - kiedyś odtwórczy - staje się teraz z jego woli procesem twórczym.

Maksymalne przesunięcie granic kreacji w obszar technologii, towarzyszy również mojej twórczości, ale nigdy nie udało mi się przesunąć tych granic tak daleko. Zajmuję się technikami odlewniczymi od ponad trzydziestu lat i tym bardziej doceniam pracę mgr Tomasza Bieleckiego i postrzegam ją jako wydarzenie nowatorskie i dzieło szczególne, wnoszące w obszar sztuki zupełnie nową jakość, zasługującą na wyróżnienie i uznanie.

PODSUMOWANIE

Uważam, że dotychczasowy dorobek twórczy, duża aktywność i wysoki poziom pracy doktorskiej, zrealizowanej przez mgr Tomasza Bieleckiego, w pełni uzasadniają nadanie stopnia doktora. Uważam Kandydata za świetnego rzeźbiarza oraz technologa, otwartego na eksperymenty i umiejętnie realizującego swoje artystyczne cele.

Wobec przedstawionego dorobku nie mam uwag krytycznych, a wręcz przeciwnie - uważam ten dorobek za bardzo interesujący. Składowymi mojej wysokiej oceny są zarówno merytoryczna i artystyczna jego zawartość, oraz umiejętności technologiczno-warsztatowe.

KONKLUZJA

Po zapoznaniu się z rozprawą doktorską, złożonej z części pisemnej i artystycznej stwierdzam, że rozprawa spełnia ustawowe wymogi. Praca została przedstawiona w sposób oryginalny i ciekawy, a jej autor wykazał się szeroką wiedzą teoretyczną w reprezentowanej dyscyplinie artystycznej, a także umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy artystyczno-badawczej na bardzo wysokim poziomie.

Z przekonaniem wnioskuję do Rady ds. Stopni w Zakresie Sztuki Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie o przyznanie Panu mgr Tomaszowi Bieleckiemu stopnia doktora, w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne i konserwacja dzieł sztuki.

Jednocześnie ze względu na bardzo interesujący proces badawczy i finalny efekt pracy doktorskiej w postaci zestawu autorskich prac, zrealizowanych na wysokim poziomie artystycznym i technologicznym, wnioskuję o jej wyróżnienie.

(zgodnie z § 21 ust. 1. Regulaminu przeprowadzania przewodów doktorskich w Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie)

Z poważaniem
Prof. Jan Szczyпка

